

ИВАН СТАМЕНОВ

**МАХАЛАТА
НА ВДОВИЦИТЕ,
СТАРАТА ЗМИЯ И
БЯЛОТО КОТЕ**

„От Извора“
otizvora.com

ПРЕДИСЛОВИЕ **СЕДМИЦА НА СЕЛОТО МИ В НИСКОТО**

Всяко лято от няколко години насам прекарвам една седмица от отпуската си в мизийското ми село. Не мога да преценя дали го предпочитам пред онова в Балкана, но животът ми се подреди така, че всъщност нямам избор. И през юли 2014 година реших да прекарам там голямата част от почивните ми дни – в никакъв случай не очаквах да разпусна телесно, умствено или чувствено, вече не таях такива надежди, но се надявах поне да разнообразя рутината на обичайното ми столично ежедневиe. Определено ми се получи – всеки ден се случваше по нещо, което да напомня, че плаче да бъде описано.

Може да се каже, че изпълнената ми със странности седмица беше предопределена от невидими сили и то по такъв начин, че да се роди текстът, който ви очаква на следващите страници. Ще се възмушавате, ще се посмеете на някои места, а сигурно и ще потъгувате заедно с мен...

Описаните герои са истински, а събитията – действителни. По причини, за които, вярвам, ще се досетите и сами, съм променил имената на персонажите, ако не броим моето собствено, а що се отнася до разгледаните ситуации, те са допълнени с информация от предишни мои посещения на селото, като само на две или три места си позволих да добавя и нещо от себе си, за да подсиля основната идея на разказа.

Иван Стаменов,
юли 2014 г.

ДЕН ПЪРВИ **ЗНАМЕНИЕТО ЗА ИДНИТЕ ДНИ**

Слязох от автобуса в едно мизийско село, наместих раницата на гърба си и се отправих към Махалата на вдовиците. Наричам я така, понеже там, в къщите по улицата, прекосяваща махалата, живеят предимно овдовели и самотни жени. Не бях направил и десетина крачки по тази улица, когато за пръв път се натъкнах на едно зловещо знамение.

Напреки на горещия асфалт се беше изпружил огромен смок, лениво поглъщащ изобилната слънчева светлина. Първоначално изглеждаше черен, но, щом усети приближаването ми, размърда се неспокойно, люспите му засвяткаха и цветът му отведнъж се промени до кафеникав. Беше стара змия – личеше ѝ не само по размера, а и по умението да преценява опасностите. Има много змии в селото, но избягват да се припичат на пътя – в случаите, когато си го позволяват, най-често загиват под тежките гуми на преминаващи автомобили или под мотиките на някоя по-смела жена от махалата.

Не и тази змия!

Докато тя се отдалечаваше зигзагообразно към близкия двор, можех да се закълна, че се поспря и поизвърна глава. Окото ѝ проблесна и сякаш ми каза:

– Човеко, ти наруши моята почивка. Но не ти се сърдя, защото на тебе също не е отредено да почиваш... Очаквах те и всичко е подготвено!

Продължих по пътя си със смътно предчувствие, което можех да оприлича на тревогата от предстоящ изпит, за който може би не бях напълно подготвен. Но скоро навлязох в двора на бялата

ми къща и радушното посрещане на баба Марийка и новото ми коте заличи притеснението.

Не можех да се нарадвам на слънцето, с което тъй рядко мога да общувам в града – нали по цял ден съм пленник на редакция, преди в края на всеки Божи ден да се заточа сам пред домашния компютър. И аз не знам колко време стоях замижал под небето, докато горещите лъчи ме обливаха като душ от всеотдайна обич и стоплящо благословение.

Лека-полека се завъртах по оста си с едничката цел да съм с лице към светилото, както то безспирно е обърнато с лицето си към всичко живо. И нима не постъпваха така и слънчогледите в градината – вперили личица към небето със своето спящо, но и мъдро по своему съзнание, че в някой далечен ден самите те ще се преродят в слънца.

Мижах от задоволство и чувах, без да се заслушвам, как баба Марийка ми се оплакваше – от две седмици се изгубила някаква нейна „кокошчица“. Тъкмо когато щях да кажа, че нищо на този свят не се губи току-така, една пъстра кокошка излезе напето от дърварника, където никой не би се сетил да я търси, поразкърши се, отпи вода от паничката на новото ми коте и побърза да влезе обратно там, където, както се оказа, криеше яйцата си и мътеше потомството си.

Едномесечното коте, което тогава виждах за пръв път, изгледа с недоволство как птицата посяга към неговата вода, но се зае с решаване на по-належащия проблем, който мъчеше зачервената му кожа под белия бебешорски пух. То върна жеста на бълхите, които, откакто се беше родило, безмилостно го хапеха. Успя да впие зъбки единствено в собствената си плът. Проплака, преди да издаде тъжен звук на примирение, и се заигра с крачолите на панталона и с ходилата ми.

Гласувах му доверие, че ще внимава с ноктите и зъбите – пък и да не внимава, какво толкова ще ми направи. Нима оръжията му не бяха с диаметър едва колкото хоботчето на комар? Нека играе – още е бебе...

После грабнах фотоапарата и снимах цветята, пеперудите и буболечките чак до свечеряване. Това беше моята игра и всяка гадинка отвърщаше със същото доверие, което по-рано бях дал

на котето. Позволявах ми да доближавам обектива на броеви милиметри от скъпоценните им крилца и пипалца, а пеперудите сякаш ме изпитваха дали съм склонен да докосна и да открадна златния им прашец.

– Ето защо ми харесва да почивам тук – казах си.

И селската идилия побърза да приключи.

ПЪРВА ПРИВЕЧЕР **ГНЕВЪТ НА ЕНКИНИЯ СИН** **И КОНТРАСТИТЕ НА БАБА ЦАНА**

От залязващото слънце остана само отражение в облаците на хоризонта. Цветята сякаш вкупом изпуснаха благоуханен дъх и листенцата им се свиха в удобна поза за нощния сън. Кокошките си легнаха в курника и само няколко дворни кучета в махалата напомняха с възмутения си лай, че са забравени и гладни. Щяха да почакаат за вечерята си – примириха се и те, утихнаха, сякаш беше отредено целият външен свят да замълчи за неопределено време, та да чувам само хората.

Някакви викове долетяха от най-долната къща по улицата – пред нея ме беше посрещнала старата змия; и в нея тя се беше скрила от погледа ми. В тази къща живееше 92-годишната баба Енка. Мъжът ѝ починал много години преди да се родя. Също отдавна на 25-годишна възраст убили единия от близнаците им. Бил шофьор и колегите му, които присвоявали гориво, нещо се усъмнили, че той се канел да ги издаде. Премахнали опасността, като я залели с бензин и ѝ драснали клечката. Така и снахата на баба Енка рано-рано овдовяла. Помня, че двете жени зорлем и с много лишения отгледаха невръстните деца на преждевременно умрелия близък, преди по-голямото, момичето, също да умре в младините си от коварна болест.

Откакто знам баба Енка, беше като буквата „Г“ – прегърбена под тежестта на ужасната си съдба. И не свършваше горчилката на живота ѝ, защото, ето, тази вечер живият ѝ син за сетен път

се беше налял до козирката, ругатните му звучаха отдалече като тътена на гръмотевици и единствено писъците и риданията на старата вдовица подсказваха към кого е отправена пиянската му ярост. Бях чувал от клюкарки, че този мъж посяга на майка си, но сега го чувах и лично.

Сърцеспиращите звуци секнаха, преди да се окопитя и преди да се замисля за евентуална намеса. Един от внуците на бабата като че ли се погрижи за нея – защитаваше я, а скоро след това сблъсъкът на два мъжки гласа ми подсказа, че няма да минат много години, преди синът да се прояви като възмездието или кармата на баща си.

В тази къща гласовете заглъхнаха толкова внезапно, колкото и се бяха появили. Бурята като че ли беше преминала и чух, че пак някъде надолу по улицата, но вече в друга къща, се отваря врата, а не след дълго някой стъпва с особен ритъм по пътеката в градината си. Това несъмнено беше куцата баба Цана, съседка на баба Енка и нейна посестрима по съдба. Тя също неотдавна беше погребала единия от синовете си, а по-напред – мъжа си, който, помня го, беше кротък в пиянството си, но се наливаше без мярка, чак до напикаване.

Баба Цана със сигурност беше дочула случващото се в двора на баба Енка и сега като че ли се заслушваше, за да научи какви са щетите от комшийския ураган. Щом се успокои, че броят на вдовиците тъдява не е намалял след бурята, баба Цана закуцука обратно към къщата си. С глас, който типично за нея се къдреше като народна песен, тя събираше домочадието си – проскубано куче и армия от котки, една от които, впрочем, беше майката на новото ми котараче. То, макар да беше още малко, не тъгуваше по майчицата си, нито по родната си къща – да, тази къща може да отврати дори животното.

Баба Цана беше работлива, на седемдесет и кусур години все така се трудеше в шивашкия цех в близкия град, но чистенето на къщата съвсем не се нареждаше сред житейските ѝ приоритети – разказвали са ми, че си е такава от младини. Беше необикновена жена на пълните контрасти – колкото обичаше животинките си и се грижеше за тях, толкова странеше от хората и даже от най-близките си роднини. Когато ходеше на гости из чуждите къщи

в махалата, избягваше да споделя впечатления си от човеците, а с часове се възхищаваше от интелекта на питомците си или от чуруликането на лястовиците.

И ето, сега баба Цана сякаш пееше на кучето Титан да влезе с нея в къщата – убеждаваше го, че му е купила пресни сърчица и воденички, а тя щяла да вечеря с евтините кренвирши – е, малко лепнели вече, но тя нямало да изяде много. Представих си като образи тези думи и потреперих, защото знаех, че бабичката не лъжеше кучето си. Такава си беше – за нея животинките бяха по-важни и от самата нея.

А кучето отказваше да последва стопанката си. Скоро бабата забеляза каква била работата:

– Не бой се, Титанчо, няма да те ухапе змийчето. Ой, виж го, бабо, че него повече го е страх от тебе. Избяга, Титанчо, избяга, бабиното, и то, змийчето, нали душичка носи, и то дошло да си търси сушинка. Ех, избяга, скри се... Ще вали, Титанчо, хайде и ние да се прибираме, да те не намокри, да не се простудиш, че и ти си ми вече дъртичко...

Някъде там една врата се затвори с хлопване. Представих си как бабата и единствените близки, с които тя дружеше, минават през онези опушени и тесни коридори – почти непроходими от купища зелениясали тави и тенджери. Знаех, че се насочват към онази маса, върху която бълхите се събират на двойки или на цели гроздове, за да танцуват ръченици и хора̀ по прокъсаната мушама, забравила годините си.

Стомахът ми се стегна и издаде предупредителен звук, че е на път да върне вечерята ни.

За пръв път усетих някаква промяна в себе си. Сърцето ми се присви от случката в двора на баба Енка, но това не беше под мой контрол. Не изпитах гняв и не нападнах сина ѝ в мислите си. Единственото усещане беше на състрадание – но и него не можех да определя като чувство. Беше по-скоро като мисълта, че се прочистват едни кармични отношения, които, убеден съм, щяха да донесат важни поуки.

И за пръв път не се усетих да осъждам нечистоплътието на баба Цана. Тя имаше достатъчно добри страни, върху които да съсредоточа вниманието си – една подсъзнателна загриженост

за посестримите ѝ в махалата и всеотдайно обич към животните, дори от такива, като змиите, макар да се страхуваше от тях. Що се отнася до присвиването на стомаха ми – и това беше рецидив от превъзможнат инстинкт.

ВТОРИ ДЕН **ДО ГРАДА С ГРИЖА ЗА КОТЕТО**

Бълхите продължаваха да мъчат котето. Косвено – и мен. Аз съм сред онези щастливци, които рядко стават жертва на бълхи, комари и други паразити. Като бях малък, ме нападаха. Но от години насам стана някаква качествена промяна в кръвта ми и оттогава не им е вкусна. Беше ми мъчно да гледам как по белия пух на животинчето се умножават гнездата от гниди. Реших да го изкъпя в първия топъл ден.

Вторият ден на село беше облачен и хладен. Опасявах се да не простудя бебето. Нямах и подходящ шампоан, с който да изпера кожухчето му, затова отидох до града – хем на пазар, хем да си поприказвам с един млад и пробуден полицай, с когото от някое време разнообразявах „бабешките теми“. От зоомагазина взех противопаразитен шампоан, а после отидох и до рибния пазар, за да купя вечеря. С баба Марийка щяхме да изкараме цялата седмица главно на плодове и зеленчуци от градината, но знаех, че старата се лишава от месото заради мен, а освен това тя е от типа хора, които забелязват кога някой ѝ гостува с празни ръце и кога слага нещо на масата.

Полицаят, с когото другарувах, ме запозна с чичо си, живеещ в града. Беше доста състарен мъж, прекарал младините си по-напред в учителстване, по-късно – като военен офицер, преди да се пенсионира като полицай. От месеци правех проучвания за една книга, с която бях закъсал, и възрастният човек сякаш ми падна от небето, за да отговори на търсенията ми. Предвид това, което щеше да последва през този ден, той обаче беше особено интересен с нещо интимно.

Само преди месец чичото беше овдовял. От разказите му за обичаите в селото, където израснал, останах с впечатлението, че съпругата му е била първата и единствената любов; определено единствената, с която е поделял легло. А след смъртта ѝ, макар мъжки да овладяваше мъката си, не скри, че се е променил до неузнаваемост. Това го потвърждаваха и разни хора – неговите бивши колеги и приятели, които минаваха покрай пейката и не криеха, че едва са го познали.

Един вътрешен глас ми подсказваше, че този човек едва ли ще остане още дълго в тление. След дългогодишни наблюдения съм добил впечатлението, че, когато връзката между двама съпрузи е толкова силна, подир смъртта на единия не се задържа много и другият. Покойният изтегля при себе си все още живия точно с помощта на духовната връзка.

С баба Марийка вечеряхме печена риба. Малкото коте също облажи – за пръв път хапваше такова ястие и радостта му беше тъй голяма, че няколко часа след това не се сети за проклетите бълхи. Наистина – нима с доволно издуто тумбаче светът не е някак по-красив и безгрижен?

ВТОРА ПРИВЕЧЕР **НЕОБУЗДАНАТА СТРАСТ НА БАБА ЦЕНА**

Точно срещу белия ми дом, отгатък улицата, бяха владенията на баба Цена. И тя, впрочем, се казваше Цана, но местните хора я наричаха Цена, за да я отличават в сплетните си от по-старата ѝ съименница – онази с животните. Общото между двете жени бяха само имената им, некролозите, възпоменаващи, че са били омъжени, и една телена ограда.

Баба Цена не обичаше да я наричат баба, защото се намираше за още млада, пък и често се държеше като такава. Нямахме как да свикне с обръщението „бабо“, понеже нямаше внуци около себе си. Нямахме внуци, понеже никога не е имала деца. А разни клюкарки твърдяха, че нямала деца, защото Цена, още млада и

зелена, все я теглело към военното поделение край селото. Там пък винаги се намирали всеотдайни мъже, които да я отнасят на ръце из пущинаците – а понякога и сред нивите – и тласък след тласък, един подир друг, да напояват утробата ѝ до пълното ѝ пресушаване и изтощение.

Чет и брой нямали домашните аборти на младата Цена. Даже мъжете в селото подхвърляха като клюкарки, че навремето, като били деца и юноши, виждали как родителите ѝ заравят в горите недоразвитите телца на внуците си. При поредното среднощно посещение на някаква знахарка станало ясно, че този аборт ще е последен. Някои хора казват, че Бог не е разсипник – затварял или продънвал утробите, които са се превърнали в гробища и не щат да подновяват живота.

Но – то се знае – други хора са склонни да виждат различни неща... И щом младата Цена разбрала, че забременяванията ѝ са в минало свършено време, съвсем се отдала на страстта си. Нито родителите ѝ могли да я спрат, нито съпругът ѝ – да я промени, нито хорските шушукания – да я засрамят и ограничат. Откакто станала „що-годе млада вдовица“, направо прибирала чуждите мъже в още неизстиналата постеля на съпруга си. Правела го без свян от свекърва си, въпреки че живеела под покрива ѝ. А след като и свекървата отишла при сина си от мъка по него и заради срама от снахата, застаряващата Цена превърнала изпразнената къща в процъфтяващ бардак.

Сама си определяла цената и сама обслужвала мъжищата. Не ѝ се отплащали с пари, а просто с компанията си, пазели стоката в двора ѝ от циганските набези или вършели в дома едно-друго, което не е по женските сили. И лично съм виждал как беловласи чичовци от съседните имоти се промъкват при нея като крадци, а някои от тях – ако се беше разчуло, че не живеят хубав живот с жените си – минаваха спокойно през централната порта. Но не бяха само чичовците...

Баба Цена прибираше и млади мъже на по 20 или 30 години, които няхаха работа и доходи, нито по-уютен дом, в който да се задържат. Вдовицата им намираще работа по двора и в обора, а в замяна ги хранеше с домати, яйца, месо – нищо не липсваше на вдовицата и антуража ѝ. Нощем също възлагаше работа на

мъжете си – топлеха я и изпълваха някаква празнота в живота ѝ, а тя ги поддържаше доволно сити и доволно изпразнени, за да е сигурна, че ще я търсят отново и отново. Пък и да си отидат или тя да ги прогони, така поддържаше славата си, която рано или късно ѝ довеждаше „следващият“.

Но както поредният аборт може да е последен, такъв може да бъде и всеки следващ мъж...

* * *

ИНТЕРЛЮДИЯ

При предишното ми посещение в селото, беше по Великден, куцата баба Цана дойде на гости.

– Недей, Иванчо – пееше ми, – да тъжиш за Мишо. Горкото коте може и да не са го убили лоши хора. Умничък беше Мишо, сигурно се е изгубил и ще се върне. Така правят котките, щукне им нещо и изчезват за година, две... после пак си идват. Ако не се прибере Мишето, ще ти подаря едно котаче. От моите! Само да ми се родят нови и ще ти дам, каквото си избереш! Знаеш ги какви са ми ху-у-убави, ша-а-аренки, и червенички, и белички, всякакви си имам!

– Кой ще си избере пръв? – пошегувах се и напомних. – И на баба Цана си обещала...

– А-а-а, не! Не! – намръщи се баба Цана. – Завчера един от нейните, знаеш какви ходят при нея, щеше да сгази Титанчо. От ей там излезе – старицата посочи портата на съседската къща – качи се на оная ми ти кола, псува и не гледа къде кара... Блъсна ми Титанчо по муцунката. И като рукна пустата кръв! Щеше да убие душичката тоя изрод! Кръв, кръв, тече му кръвчицата и му капе по лапичките. Аз си гушнах Титанчо и отидох да покажа на оная какво направи оня.

Баба Цана се ококори и пребледня, сякаш отново пред очите ѝ оживяваше картината, която е видяла в дома на нейната съседка и съименница.

– Мале-е-е, Иванчо! – провлачи като песен гостенката. – То срамота да ти го разказвам. Влязох в стаята ѝ долу и я заварих с един млад, такъв един като теб... Въртеше я оня ми ти мъж, като

перце я подхвърляше, а ти я видя Цена каква е станала. Дебела, дебела, ама той млад и силен, върти я както си иска. Чекне я на една страна, на друга... Оная безсрамница ме видя с Титанчо и ни се хили насреща... И сама се разчекна, да седне на корема на оная мъж и да му се друса отгоре. Аз бързо излязох, Иванчо, не очаквах да ги заваря така, голи посред деня. Затова оная мръсен изрод щеше да ми сгази Титан. И той ги е заварил. Ядосал се е, че е оная си е намерила по-млад да я чекне, и в яда си щеше да ми убие душичката.

Като изключим страданията на рунтавия Титан, на мен тази история ми беше някак забавна, пък и ми се видя поучителна за застаряващите коцкари. Потиснах напирашката си усмивка, за да не оставям криво впечатление у гостенката, която и без друго не питаеше симпатии към хората.

– Тя затова ли сега ходи като патрава? – попитах, като не ми хрумна какво друго да кажа.

– Затова ами! – включи се в разговора баба Марийка. – Лъже хората, че замята крак, защото била паднала по стъпалата. Обаче признала пред лекарката в здравната служба, че оная добре я е подредил. Кой го знае тоя млад мъж какво я е правил. Видях го аз, когато избяга тази сутрин. По тъмно се изнизва, мигар се не знае коя го прибираще.

– Кой е тоя ма, Марийке? – полюбопитства баба Цана.

– Кой, кой... Бай Благой! – тросна се другата, раздразнена не толкова от самото питане, колкото от това, че гостенката беше дошла за вечеря с празни ръце. За капак, бълхите, които също ни гостуваха с нея, вече се чувстваха като у дома си. – Георги беше, най-малкият син на Торлачката. Нали го бяха изгонили техните и той при оная намерил да спи... Е, казах ти. Сега да си вървиш, Цано, да си храниш котките. Айде, върви си, чак у нас се чува, че мяучат от глад.

За пръв път, откакто я познавах, баба Цана като че ли прояви повече интерес към света на хората, отколкото към огладнелите си домашни любимци:

– Не беше той ма, Марийке – гостенката клатеше невярващо глава. – Знам го аз Гошко Торлачето. Той е дете-е-енце, ма! Не, друг беше при оная!

– Бил е дете... – застреля я с поглед баба Марийка. – Преди двайсет години! – И посочи портата с бастуна си: – Уф, Цано, върви си у вас.

– Що ме гониш, Марийке? – недоумяваше баба Цана. – Той, Иванчо, ме покани...

– Покани те момчето – нетърпеливо я изпровождаше другата чак до портата, – вечеряхме, поговорихте... Ти какво?! Да не би да искаш и да ти постеля?

Понечих да кажа нещо, но баба Марийка овъгли и мен с онзи поглед като мълнии.

– Гошко Торлачето – говореше си гостенката ни, докато лека-полека се отдалечаваше с куцукане. – Двайсет години. Че кога минаха двайсет години?! Хубаво и добро детенце беше Гошко, ама много го биеше оня изрод, баща му, дъртият Торлак. Как го мацна веднъж през главичата... щеше да му извади оченцето. А то, милото, само си скри личицето с ръчички и се разплака, ей така, тихичко, тихичко...

Гласът ѝ постепенно заглъхваше надолу по улицата:

– Какъв е станал Гошко сега... изрод, бетер баща си. И баща му беше такъв, як и здрав като див звяр, ама оня не ходеше по чуждо, да чекне брантиите. А тоя, синът му, повреди жената, ще куца и тя като мене, докато е жива. Ама и тя, оная, жена ли е като жените? Разгонена кучка... Не, не-е-е, разгонените кучки не въртят опашка на всеки пес.

С тези мисли баба Цана се прибра у дома си. Знаех, че с тях и ще заспи, за кой ли път убедена, че понякога светът на хората не се различава особено от животинския и в някои отношения не го превъзхожда. Макар донякъде да споделях нейните наблюдения, никак не споделях изводите ѝ и начина ѝ на живот, произтичащ от този мироглед.

Но като цяло хортуването с тази бабичка ми беше приятно и полезно, понеже за нея времето сякаш вече не съществуваше – беше спряло преди десетилетия. Разсъдъкът и спомените ѝ също бяха консервирани в нещо като душевен архив, от който можех да вадя изчерпателни сведения за събития или хора от годините преди моето раждане.

Обикновено канех баба Цана у нас. И само в изключителни случаи или заради недоволството на хазйката ми – лютата баба Марийка, аз ходех в онази къща, която може и да приличаше на къща, но отвътре беше обор.

* * *

Но друго бях започнал да разказвам – за втората ми вечер на село. Баба Цена наистина беше започнала сериозно да куца, като отначало не вярвах на сплетните за младия ѝ любовник, който бил упражнил повече творчество и сила в майсторството си. Но явно ми е било писано тази вечер да се уверя и без посредници, че дори най-невероятните клюки могат да отговарят на самата истина – неподправената.

Наред с другото, баба Цена беше почнала и да си говори сама, което лесно се обясняваше със самотата ѝ напоследък – винаги има последен аборт, винаги има и последен мъж. Но вдовицата не беше свикнала да е сама и сега сама се забавляваше с гласа си, сама се утешаваше с гласа си, собственият ѝ глас запълваше онази празнота в живота ѝ.

– Цано! – чух я да вика в градината си. – Ти ли хвърли змията у нас? – А като не получи отговор, се размисли: – Страх я е нея да лови змии. Нарочно пуска котките си да крадат ядене от нас и нарочно идва, да ръси бълхи. Змията обаче сама е дошла. Ей, що си дошла, ма! Къш!

Последва ругатня, която някак подхождаше само на мъж.

– А-а-а, ше ти се не знае и смока му със смок! – завърши се впечатляващото ѝ каруцарско словоизлияние. – Виийж я ти нея, надървила ми се насреща като... като такова се надървила, че и главата ѝ е досущ като на оная работа. Къш бе, я се виж на какво приличаш! Няма да ме уплашиш ти мене. Мен от такова не ме е страх, ама хич!

Чу се нещо като изпукване и баба Цена изохка. Можех да се закълна, че змията я е ухапала. Но скоро след това се оказа, че се е спънала в двора си.

– Паднах – каза си тя. – Ох, ох, какво ще го правя този болен крак... Млада осакатях! Е, да съм млада... не съм много млада, ама не съм и стара още.

И се сети за змията:

– Къде отиде смокът? Къде си бе, да ти дам една мотика...

А като не получи отговор, се размисли:

– Що беше толко' черен тоя смок?! Аз такава змия досега не съм виждала. Черна, черна... като оная работа на Илия. Що му беше толко' черен на Илийката? Той не беше циганин. Па и на циганите не им е чак такъв, на кафяво бие... Ех, Илийка, Илийка, чер, не чер, голяма работа беше, а толко' млад си отиде! Ако си беше стоял само при мене, нямаше да стане катастрофата и да те желя сега. Аз и за мъжа си после не плаках така, както плаках за тебе, Илийка. А на погребението ти ревах повече, отколкото се лигавеше и цивреше жена ти.

Плачливите ноти в гласа на баба Цена преминаха в гневни:

– Занесох от моето вино на погребението ти. Нали много ти се услаждаше, да ти се намира и на она свят. Ама жена ти ми вика, моля ти се: „Няма да ти плащам виното!“ Аз па ѝ викам: „Ще го платиш, да не си го донесла ти!?“ А тя с цялото си нахалство ми се блещи: „Не помня да съм те молила да го носиш и не съм те канила тук!“ Знаеш ли какво ми рече накрая? Че, и да съм била поканена, сама съм си изпила виното и затова нямало да ми го плати! Пред хората ми го разправя това... Никой не се обади и всички се спогледаха като гузни. Те си знаеха, че за погребение не се носят покани и че изпих виното, защото ме изгаряше мъка по тебе. Само тебе съм обичала, Илийка, както не съм обичала друг преди и след тебе!

Баба Цена помълча някое време, но интуицията ме уверяваше, че обяснението в любов към покойника не е приключило, както и че трябва да го слушам. Запалих цигара и се сниших близо до портата на къщата ми, за да чувам по-добре. Интуицията ми ме уверяваше, че странстващият смок засега предпочита да не ме занимава с въплъщението си като влечуго – нямаше да дойде той с пълзене при мен и аз спокойно слушах как същината му се проявяваше чрез вдовицата:

– Отмъстих си на жена ти, Илия, че ме ядоса тогава. И тебе те отмъстих, защото тя ти пречеше... не те остави на спокойствие да избереш мене. Не се минаха два-три месеца от погребението ти и един познат – ти него не го познаваш, аз съм му правила

услуги – дойде той пак да се видим и вика: „Цено, ти знаеш ли кой ходи у Веска на Илийката, Бог да го прости?“ Аз се правя, че не ме интересува: „Да ходи който ще при нея!“ А той и без да го питам, вика: „Сладин ма, той я уважавал...“ Аз се позамислих и му викам: „Кой беше Сладин, бе?! Да не е оня колега на Илия, Кьосавия от Петокладенци?“ И като разбрах, че е същият, още на другия ден намерих кой да ме хвърли с кола до Петокладенци и отидох право у Кьосавия. Викам си: „Така ще те прекарам, че и ти, и Стефка, ще ме помните до гроб!“ Ама на него друго му разправям: „Сладине, сериозен мъж си, тебе Илия затова много те уважаваше. Не се занимавай със Стефка, че и тебе ще умори, както умори мъжа си. От нея е бягал с колата, когато го удариха в катастрофата. Един мъж всякога трябва да е свободен от жена си, иначе не е никакъв мъж. Я се виж какъв си, млад и здрав... за какво ти е да се занимаваш с вдовица? То и аз съм вдовица, ама нямам деца. Залъгва те да ѝ отгледаш децата, че са малки. Не ти е задължение! Да е мислила, преди да ги прави!“ Разправям му аз това, а той мисли, че го лъжа. Аз го излъгах де, ама той отде можеше да е сигурен?! Вика: „Не, та не! Веска не е такава.“ А аз се ядосах и го сгълчах: „Защитавах я, защото не знаеш какви ги говори в нашето село. Грозен си бил, кьосавите не били мъже и други такива обиди. „Как да имам нещо общо с Кьосавия – вика оня ден, – след като години съм водила мъж като Илия?“ Оня пак: „Не, та не!“ И като ми завря чайникът, го хванах под ръка и го поведох към улицата: „Сладине – викам му, – станах рано да дойда с влака до Петокладенци, последните си пари съм дала за билета. Тръгвай да ме върнеш до моето село с твоята кола, че иначе пеша ще трябва да се прибирам. И щом не ми вярваш за Стефка, таман, като идем, ще я питаш... Да я видим дали ще има очи да го отрече пред мен!“ Хи-хи, като бяхме в колата му, аз му наговорих още неща, знам и как да барна един мъж, че да стане работата... Ама Кьосавия не е мъж! Дърпа ми се един такъв и се блещи насреща ми, на недостъпен се прави. „Цено – викам си, – мухльото няма да ти се качи, ами я по-добре ти намери друг път да го прекараш!“ Таман си мислех това и че той не е чак толкова глупав да отиде заедно с мен при Стефка, и навлязохме в нашето село. Изчаках да стигнем до центъра и наврях ръка в панталона

му. Там – нищо работа, Илия, не беше като тебе! И един косъм не успях да набарам. Каквото си бях научила обаче, постигнах си го! Той наред центъра ме изхвърли от колата и не се усети, че ще се разчуе в цяло село... Че ме е возил, както ме возеше ти, Илия. Сладин ме напсува, аз му се изсмях и само му подвиквах високо, та да ме чуват всички: „Върни ми обувките! Останаха в колата бе, Сладине! Защо постъпваш така с мене, аз да не съм салфетка за еднократна употреба?...“ Хи-хи, оттогава не е идвал с колата насам и не съм чула да се имат с Веска. Оправдавала се пред хората, че заради децата се канела да го вземе! Не на мене тия... Хората са го рекли: „Децата само един баща имат!“ Ако си изгубят бащата, по-добре да не намират чужд мъж. Ако пък не познават баща си и не знаят кой е, по-добре хич да ги няма. Така ами, тук копелето си е копеле, не е като сега в града! Отмъстих си на жена ти, Илийка, че те разкъса между нас. Отмъстих си и заради виното на погребението. И тебе отмъстих, че Веска щеше да те смени с твой колега, да те унизи... Че и с късав, ше му се не знае и мухльото. От гняв се реших, с лъжа го постигнах! Ама на тебе да ти е лека пръстта, Илия, както на мен съвестта ми е чиста. Веска и Сладин нямат право да си гледат кефа, а всички около тях да страдаме. Ахъм! Децата ти щяха да страдат, че, ех, какъв баща си имаха...

Докато говореше всичко това, баба Цена влачеше крак между лехите в градината си, събираше плодове и зеленчуци, като току се тюккаше или проплакваше.

– О-о-х! – изпищя тя накрая, изпусна някакъв плод, може би ябълка, и се хвана за болния крайник. – Скъса ме тоя крак, ох, Боже, ох, майчице... – Последва ругатня и откровението: – Бог, ама... някой друг път! Щяхме ли да страдаме само добрите хора, ако имаше Господ? Аз на Торлака добро му направих, в къщата си го пуснах и каквото ми е поискал, всичко съм му давала. А той напоследък мене хич не ме уважаваше. Един мъж трябва да си знае силата и да пази жената, че е нежна, на него разчита... Не съм му аз на годините, да ме качва в саманлъка и да ме въргала в сеното. Е, не съм млада, ама не съм и още много стара. Ако ме пазеше, докато ме таковаше, нямаше да се заклеци крака ми в гредоредата. Предупредих го аз, че са гнили дъските, а той: „Не,

та не, там ми се дръсти...“ После, като стана белята, ме дърпа с всичка сила, да извади крака ми, и пак не си познава силата. Ама аз съм си виновна, че съм хем добра, хем наивна. Цяло село знае що за стока са Торлаците, а аз, глупавата, като невиджала... Е, сглупих, ама не съм хептен проста. Само дето не съобразих, че навремето дъртият Торлак и един път не щя да ме уважи, а си рекох: „Нищо де, още по-добре, че дойде синът му!“ На̀ ти сега, Цено, младо и зелено! Ох...

И аз изохках, след като котето се приближи, без да го усетя, и се заигра с босите ми крака, без да познава силиците си. Като че ли то се уплаши да не би да взема бастун и да го плесна през дупето, както правеше баба Марийка, затова отскочи встрани и се направи на разсеяно.

Малък, сладък актьор! Вече го бях обикнал.

Иначе монологът на баба Цена не успя да ме трогне, нито да ме разсмее, нито да ме ядоса. Не и чак до такава степен, че да осъдя подобен живот и мироглед. За миг се уплаших, да не съм станал безчувствен. Но смътното усещане, че всички случки от идването ми образуват закономерност, ме успокои и ме зареди с желание да пиша. Не беше апатия, а състоянието се дължеше на едва осъзнавано израстване.

ТРЕТИ ДЕН **БАНЯ ЗА ГЕРОЯ БЕЗ ИМЕ**

На третия ден над селото прелитаха изстребители от близкото военно поделение. Нямах читав интернет, но и да имах, не ми се щеше да чета новини. Надявах се само родната авиация да не се е включила във военните действия, превръщащи Украйна в едно обширно, тъжно пепелище.

Оказа се, че „нашата“ армия прави учение. Разкошното време го позволяваше – безоблачното небе и яркото слънце обещаваха ясен ден за младите пилоти.

– Едни летят, а ти ще плуваш – казах на котето, докато сипвах топла вода в една пластмасова кофа и разбърквах водата, за да се разтвори шампоанът.

Очаквах животното да драска и хапе при първото си къпане – но, щом го потопих до гушката във водата, то се вкопчи за ръба на кофата и ме зяпна с поглед, кротко изцъклен от ужас. Мисля, че то веднага усети облекчение – повечето бълхи измряха бързо, а другите поеха спасителен поход към главата и лапите, които все още бяха сухи. Внимателно измих и тях, като внимавах да не дразня очите на котето и да не вкарам вода в ушите му. Накрая останаха само пет бълхи, които сякаш се заровиха в козината на челото. Вплетени в косъмчетата, застинаха с навирени дупета – като че бяха кърлежи.

– Честита баня! – поздравих искрящо бялото приятелче, след като го извадих от мътната вода и вече отмивах шампоана с вода от една бутилка.

Тогава за сетен път се озадачих, че още не съм му измислил име. Странно, че не го бях направил досега – по принцип ми се получаваше изключително лесно. Става някак спонтанно – ако не имена, в рамките на минути след среща с хора и животни ми хрумват техни прякори.

– Ричард Паркър! – възкликнах и загърнах котето с една вехта и прокъсана кърпа.

Това беше името на тигъра от любимия ми филм „Житието на Пи“. В една от сцените на тази холивудска продукция Ричард Паркър беше до шия в океана и драпаше с лапи по спасителната лодка, за да се качи на нея. По блестящ начин котето пресъздаде тази сцена, само че в кофата. Е, нашата продукция беше и доста по-безопасна, по-нискобюджетна.

И изведнъж размислих:

– Не, няма да си Ричард Паркър...

Баба Марийка никога нямаше да запомни това име. Вероятно щеше да нарича котето Ричи или нещо такова. Но това пък беше другият ми проблем – едно от дворните кучета на бабичката се казваше Ричи, а съдбата му беше трагична. А аз, признавам, от едното суеверие за нищо на света нямаше да кръстя бебешора с име, което звучеше злокобно.

– Как ти се струва Пинко? – попитах. – Щом няма да си тигър, може да си розова пантера.

И наистина, чистото му коремче розовееше под белия пух. Но и двамата с невръстното коте сякаш не харесахме несериозното име – аз смятах, че няма да му приляга, когато порасне и стане достолепен котарак; а и самото то като че ли го отърси нервно с пръските от кожухчето си.

– Засега оставаш без име, мустакатий... – отпратих малкия, за да се суши на слънце.

В най-голямата жега се затворих в стаята си да пиша. До края на деня завърших началото на този разказ. Улисан пред лаптопа, забравих цигарите и обяда.

ТРЕТА ПРИВЕЧЕР **ЕГОТО НА ПИПИЛЯШКА**

С баба Марийка вечеряхме под навеса в градината. Уморен от писането, не бързах да се прибирам, затова пожелах лека нощ на старата и зяпах гаснешото небе, докато наваксвах с тютюна. От време на време закачах котето, но то не ми обръщаше внимание, сякаш ми беше сърдито за ужаса от банята. Оказа се, че просто е разсеяно от нещо друго.

Забелязах, че то виреше муцунка и ноздрите на нослето му се разширява и свиваха като клапи на сърце. Нямах обоняние като неговото, но също надуших, че старата змия вече е навлязла във владенията на съседите ми, живеещи в първата къща нагоре по улицата. Там се съскаше:

– Миссо... миссо... миссо...

Комшиите, с които ме делеше само паянтова врата и запуснат дувар, обожаваха да похапват „мисо“. Или „мисце“ – както му казваха според тукашен диалект, при който „е“-то в някои думи често се заменя с „и“. Най-ненаситна почитателка на месото – било кренвирши, пържоли, кърначета, кюфтета, филе и каквото още се сетите – беше вдовицата Райна. Тази баба беше матриарх

на двудекаровото си царство. Тя обаче не се възприемаше като самодържец – напротив, освен мръвките в менюто не изпускаше и случай да се оплаква:

– На Пипиляшка сте ме превърнали!

Ето, тази вечер отново я чух да го казва, докато палех поредна цигара с надеждата, че димът ѝ ще омокоти вонята, идваща на талози от скарата в съседната градина. Там празнуваха рождения ден на Райниния син, който беше мой набор и с когото безброй пъти сме били съучастници в хлапашки пакости. Но вихровете на живота за дълги години ме отчуждиха от село и от приятеля ми от детството.

Когато три години по-рано поднових летуванията тук, стана така, че – макар и чрез посредници – ме поканиха на предишен рожден ден. Получи се странно и неловко. Не намирахме общи теми с онзи другар – вече някакъв непознат мъж. Пък и той от дете, след ранната и съкрушителна загуба на баща си, се затвори и не търсеше общения. Ако проговореше, до ден днешен това се броеше за важно събитие дори и от най-близките му. Затова не бях разочарован, че вече не ме канеха на празника – това беше по-удобното и за мен.

Не бях тяхната компания, пък онзи път имах и „притенции“ за менюто, което можеше да включва почти всичко друго, но не и „мисо“. Никак не държах отново да се окажа в положението да започна вечерята направо с парче от тортата. Мисля, че тогава това не се хареса и на децата.

А децата бяха внуците на баба Райна от дъщеря ѝ. Синът ѝ не беше женен и май вече не се очакваше да се задоми. Нямахме как да бъде другояче, понеже рядко общуваше и с жени, а само един път отношенията му с някакво момиче напреднали дотам, че да я прибере у къщата си. Баба Райна обаче побързала да изгони натрапницата, понеже къщата била още нейна, пък и се канела да я завещае на щерка си. Ако синът ѝ се беше оженил, щеше да усложни плана на „Пипиляшка“.

Истинската Пепеляшка беше баба Параскева; сватя на Райна и свекърва на Райнината щерка. Докато семейството се веселеше на трапезата, тя се разкъсваше между грижи за малките деца и

натрапените ѝ задължения в градината, които не бяха отменени дори за специалната вечер.

– Параскево, остави го тоя маркуч, после ще полееш пипера, а сега донеси още две чинии! – провикна се баба Райна. – Не ме ли чуваш, ма? – И се обърна към домочадието си: – Не ме чува, съвсем е оглушала. Ама и вие! Я намалете тая музика! – А след като нареди на зетя си да наглежда скарата, надигна телесата си и тръгна да търси чиниите, за които само беше чувала, че стоят някъде в къщата. Докато задъхано изкачваше едни стъпала, не пропусна да отбележи: – Съвсем на Пипиляшка ме обърнахте и никакво уважение нямате.

В това време внучетата ѝ се кискаха и подхвърляха:

– Баба Цоцолана... Баба Цоцолана...

А баба Райна се скара на дъщеря си:

– Не ги ли чуваш, ма? Я да ги вкараш в ред! Ще им бърша аз посраните дупета, а те...

– Уф, майко! – махна с ръка шерката. – Остави ги.

– Ами ти, бе? – баба Райна насочи гнева си към зетя. – Като не им правиш и ти забележка, поне внимавай за мисото! Ъ го, че взе да пригаря... – И се присети, че е тръгнала за чинии, в които да сложат мръвките от скарата. – Ама и ти – скара се с гърба си на рожденика, – вместо да идеш ти за чиниите, че си млад, мене чакате за всичко. Пипиляшка.

А синът ѝ, който празнуваше гол до кръста, прокара ръка по шкембенцето си и бръкна с пръст да почисти пъпа – сякаш се питаше подсъзнателно каква е била тая връв, свързала го още по рождение с тази жена. За да повиши градуса на настроението си, отпи от чашата с ракия.

Острата миризма на препечено месо побъркваше дворното им куче. Съвсем се мръкваше, а то още не беше вечеряло и лаят му премина в потискащ вой – сякаш живо го деряха. Когато баба Райна излезе от къщата с чиниите, изръмжа нещо неразбираемо и отново се заразпорежда:

– Я виж къде отидоха децата – нареди на зетя. – Сигур пак е дошла оная меретска змия, да ги не ухапе... Ъ как се е разляяло, видяло е черния смок!

– Гладно е – отвърна дъщеря ѝ с пълна уста.

– Параскево! Параскево, ма! – сети се Пипиляшка за кротката си слугиня. – Къде се мотаеш, та не наглеждаш децата? И пак си оставила маркуча, да шурти водата. Знаеш ли колко струва тая вода? Откъде ще знаеш... нали аз плащам за всичко! Остави го сега тоя домат. Не е прилично да ядеш, преди да сме се събрали всички на масата. Вземи две филии и ги фърли на кучето. Дано се укроти и да млъкне, та да ни се чуе приказката. И внимавай да не настъпиш змията, че... мъжете си пийнаха, няма после кой да те кара в болница.

Щом се разплу на стола си, баба Райна се заоплаква:

– Натезаха ми годините. Помощ – отникъде. Парите все не стигат – скъп живот. Три апартамента в града давам под наем и голяма пенсия взимам, че трийсе' години не съм подвила крак в мисарницата... затова ме болят краката сега. Ё го, рожден ден да правиш – разход. Внуци да облечеш – разход. Кабелната – и за нея ти искат пари...

– Ти, майко – прекъсна я дъщерята, – си по сериалите...

– Какво, като ги гледам?! – наежи се старата. – Гледам ги, и аз съм човек, имам нужда да си почина. Цял живот се бяхтя, та да ви отгледам... Е, помагаше и баба ви, и тя не подвиваше крака тук, на чешмата.

– Баба ни готвеше – обади се синът, – тя ни переше, баба ни отгледа, мене и кака.

– Аз нищо не съм направила, а? – засегна се баба Райна. – Те, децата, сигур сами се отглеждат, еле па без баща. Ами ти какво направи бе... какво постигна в тоя живот? Работиш, изкарваш и ти пари, ама нали уж щеше да оправяш покрива... Що размисли и не извика бригадата?

– Нали къщата беше твоя, докато си жива... – напомни синът.

Старата обидено закима глава:

– И мъжката работа да поеме Пипиляшка, така ли?

– Стига де, майко! – махна с ръка щерка ѝ, както правеше с всеки проблем в живота си. – Събрали сме се да празнуваме, не пак да се караме.

– Ти не се меси, защото си същата като брат си. Ако не бях аз, нямаше и да се омъжиш. Коя друга ще прибере зет, дето за нищо не става... само за разплод. Нерез! Ами майка му! Не е завъртяла

своя къща, а идва с него, сякаш е зестра. Пенсията ѝ стига само за бонбони на малките. Те затова повече нея я обичат, купува им глезотии, а аз... Цоцолана!

– Иванчо си е дошъл от София – смени темата дъщерята.

– Ами ще си идва – въздъхна Пипиляшка. – Сега му е хубаво тук, че нали направиха ремонт. Има пари, прави подобрения, не е сиромаш като нас...

– Баба Марийка каза, че теглил кредит – поясни щерката.

– Лъже! – отсече баба Райна. – Всеки сега се прави, че няма пари, да не го закачаш за нищо. Нали Иван дойде у нас лани, не му бяхме приятни и повече не дойде. Гледам, че по цяла нощ му свети в стаята. Затворил се е, никъде не излиза. Пише ли, какво прави, де да го знам... Вишист, не сме му на нивото. И той ми е ял хляба, ама е „забравил“.

– Филиите ни ги правеше баба – поправи я синът ѝ.

– Да, да – направи се на обидена Пипиляшка, – аз нищичко не пипвам, сериали гледам.

След като изпекоха месото, всички се събраха около масата и вдигнаха чаши за здравето на рожденика. Баба Параскева също беше там – тя не пиеше, смотолеви някакво поздравление и се осмели да седне – предвидливо последна.

Пипиляшка обаче побърза да я вдигне:

– Пак забрави да заключиш портата. И оня ден забрави, ония само това чакаха, да седнем под навеса, и да изпратят детето, да проси. Хляб да им дам, цигари да им дам... А като им кажеш, че нямаш излишни – направо пари ти искат! Все от мене ги искат, Параскево, защото съм им давала. Няма да поискат от тебе. Те може и да са глъмави, ама знаят дотолкова, че парите не ходят от пусто в празно...

След като изчака баба Параскева да заключи дверите, гневно кимна към вратата в дуvara:

– Да искат от братовчед си, той има пари. Лъже, че няма...

Имаше предвид мен. Отдалечих се от вратата, през процепите на която гледах и слушах. Отидох да заключа портата на двора ми и снишен там, запуших още една.

– Чичо Иване, дай две цигари! – примоли се детето, за което Пипиляшка нямаше отворен дом.

То стоеше от другата страна на портата ми. Видяло огънчето на цигарата, ме сгащи неподготвен в двойно неловко положение. Почувствах порив да му обясня защо се спотайвам като бандит в собствената си къща, докато се борех и с нежеланието да му дам дори една цигара.

– За кого ги искаш? – попитах, макар да знаех отговора.

– За тате – отвърна осемгодишното момче.

– Да не ме лъжеш?

– Не лъжа! – излъга ме то.

Подадох му през портата кутията с останалите пет-шест броя собственоръчно свити цигари. Хлапето посегна да я вземе и се смути, задето не я пусках.

– Слушай сега... – казах му, – занеси цигарите на майка си и искам да ѝ кажеш, че повече няма да ѝ давам. Ако те пита защо, ще ѝ кажеш да си припомни какво съм ѝ говорил за лъжите и колко не обичам, когато те подучва да лъжеш. Досега не съм ви отказвал нищо, което сте поискали, затова лъжите бяха напълно излишни и обидни.

– Значи, да ѝ кажа, че си сърдит? – обобщи малкият.

– Да – потвърдих, – но ще поясниш и защо!

Детето кимна, взе кутията и пое нагоре по улицата.

– Майка ти направи ли ти вечеря? – попитах след него.

– Ядохме...

– Да не ме лъжеш пак?

– Не бе! – обиди се момчето. – По една попара си направихме с тате и дядо. Няма друго за готвене. Но няма и ток... котлонът и без това не работи.

– На тях да занесеш поздравии от мен.

– Значи, на тате и дядо не си сърдит...

– Не съм, Христо – казах. И подчертах: – На тебе – също.

– Защото сме братовчеди? – поинтересува се малкият.

– Защото сте ми приятни... – обясних. – Ето, татко ти не ми е братовчед, но не съм му „сърдит“.

– Според мама си сърдит на всички. Не идваш вече.

– Само на нея съм сърдит. По-скоро съм разочарован. И ти, и татко ти, и дядо ти, сте добре дошли да идвате. Но аз няма да ви гостувам повече.

Христо не ме разпитваше повече – знаех, че някак по детски ме разбираше. Самият той се отправи, тътрейки крака, към една от къщите нагоре по улицата – последна във Вдовишката махала и сега потънала отвън и вътре в пълен мрак. И като казвам това, нямам предвид само спряното електричество. Понеже домът на братовчедка ми по се вписваше в циганската махала, може би ще я разгледам в друг разказ.

След като останах без цигари, тръгнах да се прибирам – за да си свия нови. Пътьом се замислих дали да не прибера в стаята си котето – да не се простуди до сутринта. Но беше топла вечер, а и животинчето вече беше свикнало да ходи по нужда в градината и да щъка на свобода, затова реших да не го измъчвам. Оказа се правилният избор.

Предстоеше ми дълга вечер и нова среща със змията.

СЪЩАТА ВЕЧЕР **СЛАБОСТТА НА СТАРАТА ЗМИЯ**

Свих цигари и запалих една на прозореца ми, който гледаше към улицата. Светлината от лампата в стаята правеше така, че сянката ми се простираше чак до отсрещната къща – западналия бардак на баба Цена.

Махалата беше пуста и тиха. Оттук-оттам долитаха странни звуци, които ту наподобяваха далечен лай на куче, ту – мъжки смях, ту – женски кикот. Една далечна улична лампа хвърляше призрачна светлина и подсилваше усещането ми, че ненадейно съм се озовал в света на духовете.

Загледах се в сянката си. След като очите ми бързо свикнаха в сумрака, там – където трябваше да се пада сърцето ми – нещо се размърда и засвяткаха очи. Отместих се встрани от прозореца, за да позволя на светлината от стаята да стига безпрепятствено до улицата, но се оказа, че черната зигзагообразна линия е била просто цепнатина в асфалта.

„От сърцето идват помисли лукави“ – не знам защо се сетих за тези библейски думи и отново се облегнах на перваза, за да си довърша димящия порок.

„Защо не ти идваха такива помисли в последните дни?“ – тази въпросителна мисъл ме връхлетя неспойно откъде. И в този миг черната ивица на улицата пак се раздвижи и упорито заблестяха две белезникави очи.

Повторно се отместих от прозореца. Тогава „светещите очи“ се превърнаха в лъскави камъчета на пътя. Тъкмо помислих, че въображението ми си прави шеги, когато осъзнах – светлината от стаята нямаше как да се отразява в тези камъчета, тъй като аз спирах с тялото си полета ѝ към тях; а уличната лампа не беше достатъчно силна, за да се получи такова ярко отражение. За миг изтръпнах от това прозрение, преглътнах... И без много да му мисля, грабнах фотоапарата.

„Обективът не лъже“ – спомних си думите на учителя ми по светлопис. Дали лещите се лъжат, както човешките сетива – не знам, но техниката не можеше да „види“ нищо повече от черно с цветен шум на онова място, където виждах черния смок, който ме беше посрещнал първия ден. Той гледаше към мен и едва доловимо мърдаше опашка.

– Какво искаш? – попитах го твърдо в мислите си, без да бъда груб или непочтителен.

– Да ме победиш – отвърна змията, също по мисловен път и с тона, който бях задал.

И се разговорихме по старому – познавахме се от памтивека, още от Сътворението на света.

– Аз вече те побеждавам, Луцифер! – обяхих.

– Но го казваш с гордост – контрира ме черният смок, – а това означава, че съм в сърцето ти.

– Да, там си – съгласих се, загледан в средата на сянката си, – нима не виждам и сега... Но важното е, че побеждавам. Отчитам ключови завоевания.

– Защото не се гневиш и не се угнетяваш от чуждия бяс?

– Нима е малко, Луцифер?

– Колкото да издържиш през следващите седем години – каза безгласно черният смок.

Знаех какво има предвид. До 42-рата ми година щях да съм в тежка житейска фаза, през която човек обикновено се чувства изправен сам срещу целия заобикалящ го свят. Едва навлизах в този 7-годишен период, а тук, обграден от бесовете в махалата, вече получавах удари от всички страни – от всеки съсед и всеки звук, долитащ от дворовете.

– Приемам чуждите кусури по-спокойно от всякога – заявих на змията, а тя отвърна:

– Не се ли ядоса на сина на баба Енка? – попита Луцифер.

– Изпитах само състрадание към старицата – казах, – но и то за пръв път беше от нов тип. Отдавна избягвам да помагам, ако не ми поискат помощ.

– Не се ли ядосваш на баба Цана, задето живее като звяр?

– Вече не... – издишах дима от цигарата. – Нейна си работа, аз отговарям само за моята чистота и за чистотата на съществата, за които съм поел отговорност. Например за котето. Другите да живеят, както им харесва.

– Никак ли не осъждаш баба Цена? – изпитваше ме Луцифер, сякаш му бях ученик.

– Изкуших се – признах си, – докато слушах изповедта ѝ за нелепото отмъщение срещу, струва ми се, добри хора. Да, това беше плачът на съвестта ѝ. Може би – опит за изповед, нещо като самозалъгване. След последния аборт, след последния мъж, рано или късно, ще дойде и последната самозаблуда. Тази жена се страхува от истината и нарочно се лъже, залъгва се и на глас, но лудостта е последното ѝ препятствие, преди да паднат всички нейни маски и илюзии.

– И не се дразниш, когато те хулят и говорят лъжи за теб? – не спираше да ме човърка змията.

– Имаше време, даже до неотдавна, когато се дразнех, но това време отминава. Не помня кога за последно съм се поддавал на изкушението да се обяснявам.

– Браво бе, вече си ме победил! – възкликна Луцифер.

– Няма да ме пръзулнеш лесно – намръщих се. – За това, че те побеждавам, което е дълъг процес, свидетелства и фактът, че си дошъл тук, за да ме подпитваш и изпитваш... Не бързам, защото нямам поставени срокове.

– Побждаваш, защото сред простите хора съм слаб! – сякаш се обиди змията.

Една кола мина по улицата. Фаровете ѝ осветиха камъчетата, които изглеждаха като змийски очи, и разсеяха илюзията ми, че общувам със събеседник от плът и кръв. След като автомобилът се отдалечи, черният смок не се завърна. Седнах пред лаптопа да пиша, докато ми се доспи.

Оказа се обаче, че Луцифер вече ме причаква на място, където можеше да се развихри – да се прояви в пълен блясък, а не само чрез индивидуалните особености и чрез простотата на бабите в Махалата на вдовиците.

СЪЩАТА ВЕЧЕР **ЛУЦИФЕР В СВОЯ ПЪЛЕН И СТУДЕН БЛЯСЪК**

Няколко седмици преди отпуската един от сътрудниците ми в блога „От Извора“ започна да публикува един неиздаден роман на писателката Анталия Андрешкова. С нея нито се познавахме, нито имах впечатления от творчеството ѝ. Но новата ѝ книга ме заинтригува до такава степен, че дори зачаках поредните глави с умерено нетърпение.

Не знам и едва ли някога ще разбера какъв беше замисълът на сътрудника ми да предприеме това начинание. Тъй като подир всяка глава бяха поощрявани коментари от читателите, а освен това всяка непубликувана творба е чернова, докато бъде пратена за печат, се възползвах от възможността да отбелязвам местата, които намирах за силни. След това, особено след осмата глава – не спестявах и натрупващите се фактологически разминавания с духовния ми мироглед, а и някои изчерпателно аргументирани стилистични забележки.

Оказа се, че Анталия Андрешкова е търсила всичко друго от читателите на блога, но не и отзиви, различни от хвалебствия. А критиката, поне от моя страна, беше добронамерена, почитателна и колегиална, макар да се натрупваше лавинообразно във всяка

следваща глава. Както се оказа, това, че не се възприемам като безгрешен и посветен автор, не означава непременно, че и други автори, разглеждащи теми за духовни факти, са такива. Това пък дава поле на Луцифер за работа!

Андрешкова първоначално се включи с изискването книгата ѝ да бъде премахната от „това място“. Направи го с неприемлив за мене тон към сътрудника ми – прозвуча властно и грозно, преди няколко коментара по-късно да предприеме съвсем нападателна тактика към всеки, включил се в дискусиата. Хвърляше отровни слюнки срещу мен пред приятелите и съмишлениците ми. Но тя се зъбеше и на другарите ми, което нямаше как да не води до още повече въпроси. И най-вече до един: тя наясно ли беше за каква публика е написала творбата си и нима беше очаквала, че всяко твърдение ще се приема за чиста монета – с лековерието на невеж мирянин пред поп?

Вместо да разясни човешки евентуалните недоразумения и да се оттегли с достойнство, Андрешкова затъваше ли, затъваше – стигна чак до дъното, когато излъга, че сътрудникът ми е пусал романа на грешното място, без нейно знание и съгласие. Бедната жена не беше на себе си. И тя наистина не беше себе си – прояви се като идеален съсъд на Луцифер – падналия ангел, който си я беше избрал да ме изпитва под формата на интелигентна жена на средна възраст, вместо като простовати баби от село. Вижте, далеч съм от идеята да демонизирам авторката. Не ѝ приличаше на годините, на интелекта, на претенциите... Но тя беше само посредник на прастарата змия, като от всяка нейна дума лъхаше на арогантност и генерализации, изобщо – на антропософския списък с влиянията на Луцифер.

Не ѝ беше чуждо и най-върховното Луциферово откровение, че Христос, видите ли, не бил Учителя на Учителите и Глава на Всемирното Бяло братство, ами най-бил някакъв си ученик на кабалистите от сектата на есеите.

Предвид това, което ми се случваше тия дни на село, доста бързо усетих каква е работата и не позволих на нито една хула да ме докачи, нито да изпусна юздите на положението – не и както ставаше допреди години.

Образно казано, затиснах главата на змията с вербален чатал, за да изхвърли не само отровата си, но да си каже и майчиното мляко – целенасочено я водех в посоката, необходима за моите изследователски цели; не Луцифер ме изпитваше, а аз изучавах неговите неподправени черти.

Останал без подкрепа в разгорещената дискусия, ангелът на мрака прибегна до помощта на по-могъщ приятел – Дракона или падналия архангел Ариман. Сред специалистите на Ариман се нарежда използването на заплахи. И от един миг на необратимо имиджово падение Анталия Андрешкова – или по-точно демонът, който се зъбеше чрез нея – почна да ни обяснява как щяла да се свърже с юрист, за да е сигурно, че ще махна романа ѝ от блога си. А що се отнася до виртуалното ми царство, дойде и заплаха, че фирмата за хостинг щяла да бъде уведомена – да изтрие „това ужасно място“. И, да се смее ли човек, да плаче ли, нямало вече да намеря нов хостинг.

Бедната жена! Горкият Луцифер! Чудният Ариман! Номерата им просто не минаваха.

Разпознах ги безпогрешно. Знаех как да им противодействам и... дори се поуевлякох. И така да е, при срещата си с тези герои не написах нищо, което да ме посрами. Вярвам, че Андрешкова ще ме ненавижда дълго време – може би даже до гроб. Но при всяка следваща подобна ситуация, в която я запрати животът, тя едва ли ще си позволява да се държи по безобразния начин, по който се омаскари в блога ми.

Може би самотелната авторка никога няма да го признае, но болката от нажиленото ѝ свръхего несъмнено е задействало и известни процеси на изцеление. В известен смисъл тя се изправи пред „злодеи“ и от нея ще зависи дали ще превърне това „зло“ в нещо по-добро за себе си.

Щяха да минат дни, преди да разбере, че срещата с Анталия Андрешкова не е била кулминацията на моя изпит. Тогава може би малко се надцених. Или по-скоро подцених силите на мрака – повярвах, че вече не могат да ме жегнат. Тогава не подозирах, че същината на изпита предстои...

ЧЕТВЪРТИ И ПЕТИ ДЕН **В ТЪРСЕНЕ НА ЗАВЪРШЕК ЗА РАЗКАЗА**

Когато съм отдаден на писане, не съм на този свят – губя усет за пространството и времето. Затова и не съм разбрал кога бяха минали две денонощия в работа по този разказ. Доколкото вече се познавах, чрез мен – също като при Анталия Андрешкова – се проявяваше предимно Луцифер.

Разбира се, и Ариман не ми е чужд, но в значително по-малка степен. Както всеки съвременен и естествено еволюиращ човек, изпитвам необходимост да опознавам сетивния свят и не съм се отдал на краен аскетизъм. Работя не само от потребност, за себе си и за Бога, но и за хазната на кесаря – за Мамона. Тъмният архангел обаче определено не ми влияе толкова силно, колкото имам вземане-даване с Луцифер.

Луциферовата надменност ми е проблем. От доста години се мъча да я овладея, но въпреки забележителните успехи от доста време насам, периодично се дразня на някои рецидиви. Улавям се, че *придобитото* ми чувство за интелектуално превъзходство в някои житейски ситуации влиза в открита война с *вродената* и искрената ми скромност. Трудно балансирам по скалата между двете крайности и понякога залитам повече към арогантността; друг път – към скромничене.

По тази причина, докато писах разказа до това място, главно се стараех да използвам правилни думите – в нито един момент да не отразя нещо от архивна версия на Аз-а ми. Внимателно се следях да не съдя крещящите, необузданите, разбойническите и другите недостатъци на героите.

Вярвам, че се получи. Лесно ми беше, тъй като не изпитвах и помен от този порив за осъждане, докато бях неволен свидетел на описаните случки. Постепенно разказът приближаваше края си и без особена причина пожелах да го приключа още по време на престоя ми в селото.

Но човек предполага, а Господ разполага...

Ако бях осъществил първоначалния си замисъл за завършека на повествованието, на следващите няколко страници щяхте да четете философски размисли. Възнамерявах да наблегна на това, че старата змия Луцифер имаше толкова нужда от мен, колкото аз – от нея. Моето спасение зависеше от него, както собственото му завръщане в редиците на светлите ангели щеше да зависи от мен и изобщо от всеки човек, поел по Пътя на самопознанието и бавното приближаване към съвършенството. Разбира се, щеше да се намеси и трети Герой – Този, Който всъщност щеше да се разгори в сърцето ми, за да го пречисти и от последните лукави помисли, тези на Луцифер.

Само Той, Христос, можеше да извърши великия подвиг. Щях да го повтарям до втръсване.

Но, вече стана дума, изпитът ми не беше свършил. Прекъснах писането не само до доизбистрянето на завършека, а и понеже сътрудникът ми в блога си тръгна – без предизвестие и без да уважи почитателите си с дължимото обяснение. Разочарова ме и малко ме разстрои.

А финалът щеше да се изпише съвсем сам.

ШЕСТИ ДЕН **ЗА ПОЧИВКА ЛИ Е СЪБОТНИЯТ ДЕН?**

Започна последният пълен ден от престоя ми в Махалата на вдовиците. На следващия – в неделята, щях да стягам багажа си, да чистя стаята, да пътувам до града, а след това – обратно към столицата. По установена традиция подготвих и тази събота да е ден, който да запомня единствено с хубаво, та да имам желание и за други летувания на село.

Закусих с топлите бухти, които бях поръчал на баба Марийка, за да не завърши седмицата ми съвсем без любимите ми тестени вкусотии. Тъкмо привършвах с хапването, когато мернах колата на местния чичо, грижещ се за интернетизацията на населението

в окоλιето. Идваше у нас – да прекара кабелната мрежа. Денят определено започваше чудесно и по обед безжичният рутер вече се грижеше да имам достъп до света – от къщата чак под навеса на двора. Бях в екстаз.

Бялото коте не се отнасяше благосклонно към подновения ми интерес към лаптопа. Ревнуваше ме и не го криеше. Закачи ме плахо с лапичка, за да му обърна внимание. Аз също го бутнах с крак по дупето, а то само това чакаше – разбра, че започна игра, не каква да е, а в турбо режим!

Без да иска, животинчето леко ме нараняваше. Отидох да обуя анцунг и подпетени маратонки, за да се пазя от ноктите му. То свана идеята и се възползва – катереше се по краката ми, като пазеше оголената кожа, а след това вниманието му се закова във връзките на маратонките. Явно му приличаха на миши опашки – хапеше ги и ги дърпаше с доволно ръмжене. Когато вдигах крак нависоко, котето подскачаше или се изправяше на задни лапи, за да хване връзките. Вкопчено в тях, едва запазваше равновесие на двете си крачка и залиташе ту в една, ту в друга посока – все едно играеше някакъв танц.

Пресегнах се към лаптопа и пузнах народна музика от едно онлайн радио. Котешкият танц стана със съпровод! Не помнех откога не се бях забавлявал толкова много. Засмях се с глас, но котето се смути – пузна връзките на маратонките ми и избяга да се скрие в градината.

Снишено в зеленината, бебето се чудеше дали фотоапаратът, с който го снимах, е устройство, носещо поредна забава, или е нещо болезнено като бастуна на баба Марийка. Когато прецени, че машинката може би не е толкова опасна, колкото изглеждаше в сините му очи, то се впусна в поредна игра: „Събуй гашите на стопанина“! Тя се играеше с нокти и зъбки, на които питомецът увисваше с цялата си тежест, за да се постигне целта. След като резултатът стана 1:0 за малкия, той легна по гръб и победоносно навири четирите си лапи.

Почесах корема му с пръстите на единия крак, като разрошвах козината – търсех бълхи. Бялото коте беше чисто и развеселено до лудост – обхвана с лапи ходилото ми и сякаш го придърпа, за да почеша с пръсти и гушката му. Ухилено и с блеснали очи, то се напишка от удоволствие.

– Ей, пурек! – направих се на сърдит, задето беше намокрило крака ми. – Малко почивка?

Но почивка не ми се полагаше и в съботния ден.

Животинчето продължи да ме закача, на мен ми се снимаше – така че трябваше да намерим компромисно решение. Навесът на двора се подпираше от дебели дървени колони, между които се опъваше тел, служеща понякога за простор на дрехи. На тази тел вързах края на едно червено кълбо, спуснах го почти до земята и пристегнах връвта, за да не се разплита повече. Залюлях кълбото като махало и бебето продължи веселбата с първата си играчка, докато аз го снимах ли, снимах.

Безименният герой игра до несвят. Игра като за последно...

ШЕСТА ПРИВЕЧЕР **СТАРАТА ЗМИЯ В ДОМА МИ**

Уморени след дългата игра, с котето се качихме по стълбите до откритата тераса пред входната врата на къщата. Поседнахме да починем на затопления цимент. Баба Марийка вече беше там, разположила се на един стол – досущ като американски фермер

се любуваше на градината си от верандата; само дето столът ѝ не беше от клатещите се.

Седях две стъпала по-долу от котето, така че неговото лице беше на нивото на моето. На няколко пъти го побутнах с пръст по нослето, но то не отвърщаше на закачката – гледаше упорито някъде пред себе си. Скоро забелязах, че железата от парапета, които бяха пред муцунката му, наподобяват стрелка, сочеща във възходяща посока.

Снимах тази сцена, като вложих пожелателна идея – котето да порасне здраво и хубаво, и никога повече да не го мъчат бълхи и други гадини. Вече бях намислил още през следващото идване, когато бебето щеше да е достатъчно пораснало, да го намажа с Frontline за трайна защита от паразитите. Тогава и през ум не ми мина, че малкият сякаш тълкуваше различно тази сцена – някак мъдро и примирено гледаше залеза на живота си, в очакване на завръщането си „горе“.

Прибрах лаптопа в стаята си, настаних се на стола и отново се разровичках в интернет. Дали минаха и десетина минути, когато чух телефона на баба Марийка. Понечих да стана, за да ѝ кажа, че някой я търси, но скоро входната врата се отвори и старата проведе разговор с един от редовните си събеседници. Когато човек е слушал безброй пъти, кажи-речи, един и същ тривиален диалог, веднага му прави впечатление, ако познатите думи този път звучат различно.

Без да го осъзнава, Баба Марийка поднасяше всички реплики фалцетово и припряно – без фалшивите тонове да се обясняваха от контекста на разговора. И напълно нетипично за нея, побърза да остави телефона. След това се повъртя в коридора, преди да отвори входната врата.

– Иване, ела бърже! – извика ме.

Бабата винаги се обръщаше към мен с „Ванка“ и вече нямаше място за съмнение, че се случва нещо извънредно. А още докато прекосявах коридора, тя добави, сякаш да ме подготви за това, което предстоеше да видя:

– Котката умря.

Съзнанието ми отказа да приеме информацията. После видях една кървава локвичка на терасата – от другата страна на прага, но все така не исках и не можех да повярвам. Тялото на котето лежеше странично в друга, постепенно увеличаваща се локва, на тридесетина сантиметра от първата. Между двете се виждаше и тънка свързваща дия.

Не беше нужно да съм опитен криминолог, за да се досетя, че баба Марийка е настъпила котето – може би в бързането си да вдигне телефона. Тя залиташе без бастуна си и недовиждаше в сумрак. Пък и бялото животинче имаше навик да ляга до вратата и често се сливаше с бялата дограма. А може старата да го беше наранила, преди да зазвъни телефона ѝ – в гнева си, ако то я е захапало или одраскало.

Котето беше живо – дишаше дълбоко и тежко, а от устичката му излизаше наниз от кървави мехури. Това беше почти сигурен симптом за белодробни травми – още при настъпването то беше повърнало под налягане кръвта на първата локва. После бабата го беше отместила от първоначалното място – с подритване, ако се съдеше по свързващата тънка дия между двете червеникави петна на терасата.

Без да се замисля и да губя време, взех отпуснатото телце на котето между дланите си – от доста време не бях практикувал рейки, но се надявах това да помогне за спиране на кръвоизлива, както преди няколко години рейкито беше помогнало на старото ми куче, което имаше кървящ тумор, да прескочи трапа. Веднага щом докоснах малкия, кръвта му престана да изтича през устата

и побързах да почистя мехурите и изцапаната козина – да улесня поне малко дишането му.

Докато правех това, баба Марийка изреждаше теории:

– Сигурно го е сдарила някоя от котките на баба ти Цана... Те идват, да търсят ядене...

Мълчах си.

– Или някой му е подхвърлил храна с отрова...

Съсредоточено се занимавах с котето и не слушах.

– Може да е паднало нещо под навеса, да го е затиснало. Ама не се чу да се лумбури...

Единственото недоизяснено обстоятелство за мен беше – дали старата го е премазала неволно, или нарочно. За жалост, тя беше способна и на двете.

Преди години баба Марийка дойде като наемател в къщата, а с течение на времето започнах да я възприемам по-скоро като стопанка или хазайка. Тя разчисти запустелия и буренясал двор, като засади градината с цветя, а по-далечните ѝ части – с плодни овошки. В един отделен декар грижливо отглеждаше зеленчуци за зимнина – както за самата нея, така и за мен. Постепенно вече не можеше и да става дума за плащане на наеми. Спокойствието ми, че на село има човек, който да поддържа имота и да го пази от допълнително разграбване, беше предостатъчно заплащане – една взаимноизгодна симбиоза.

Но баба Марийка, както се оказа през годините, имаше и една характерна черта, с която просто не можех да се примиря. За нея беше съвършено чужда мисълта, че човек може да прави нещо за другите хора, без непременно да очаква отплата. Ето защо не си позволявах да се храня изцяло с продукцията от градината, а слагах на масата и разни стоки от магазина. Беше символичен жест, но също – задължителен.

Това, че старата вдовица още не беше готова за алтруистични дела, можеше да не ми прави такова впечатление, ако проявите ѝ на духовна незрялост нямаха и ужасяващи изражения – главно към животните. Тя се отнасяше добре към кокошките и петлите, стига да получаваше от тях яйца и нови поколения пилета. Ако някоя кокошка се „оклюмаше“ – не носеше и не мътеше – скоро лягаше във фризера.

Баба Марийка хранеше поредни две дворни кучета – с по три сухи филии ежедневно – ни с нещо повече, ни с по-малко. Те постоянно бяха вързани на синджир и целият им хабитат едва ли надхвърляше радиус от два метра. По мое настояване пуснахме за кратко едно от предишните ѝ кучета – Ричи, заради когото не исках новото ми коте да се казва Ричард Паркър, като тигъра, макар да му отиваше.

Изразът „дивеее като развързан пес“ не е без основания. Ричи не спря да търчи из двора, като в миг на съдбоносна еуфория подгони кокошките и захапа една от тях. След време научих, че тя е умряла от раната си. А самият Ричи, отровен, съвсем скоро я последвал в небитието.

И едно от сегашните кучета на баба Марийка – Бубка, странно кривеше главата си, а при опитите си да лае издаваше само тихи хриптящи звуци. Кучката беше подарък на вдовицата от нейния единствен и безкрайно жалостив приятел – дядо Митко. Но този подарък беше нежелан и се явяваше разхищение на хляба. Две филии – вместо обичайните три, – защото старата кучка вече не вършела никаква работа.

– Какво ѝ е на Бубка? – попитах бабичката, щом забелязах, че животното се е „оклюмало“.

– Получи удар... – беше отговорът ѝ.

Топлинен удар или такъв с камък? – Всеки е свободен да го разбира както си ще. Аз не посмях да чопля за подробности, тъй като предусетих, че отговорите ще са лъжовни, и допълнително щях да се вкисна.

Предишният ми котарак Мишо беше единственото животно, което се задържа няколко години в къщата. Или по-точно – на двора, понеже баба Марийка го биеше с бастуна, ако си позволи да търси храна или топлина от печката. Беше любвеобилно и предвидливо същество – знаеше, че старицата очакваше от него да лови мишки и плъхове, правеше го, като от време на време се престараваше и с пойни птици.

Ако питате стопанката, Мишо заслужаваше мишкарското си име, въпреки че – поне що се отнася до мен – той беше кръстен така по името на арх. Михаил. С майка ми така се и обръщаме към него: „Михаиле,...“

При предишното ми ходене в махалата научих, че котаракът е „изчезнал някъде“.

– Други котки ли го удавиха?!... Или може по женска да се е запилял... – теоретизираше бабата.

Мишо не излизаше извън оградата. Вярно е, два-три пъти го бяха давили опашати нашественици, но в нашия двор. Ако беше убит тук – мисля си – трупът му щеше да се намери, а не да се изгуби безследно. Нямахме как да не си спомня, че в последната една година баба Марийка вече недоволстваше и от него – стар бил и не ловял мишките, както преди, ами се качвал на масата да краде от нейната храна...

Това за хазаяката ми беше смъртен грях!

А като знаех със сигурност, че вдовицата беше отровила една от предишните котки, преди да захвърли трупа ѝ в същата гора, където бяха и гробчетата на неродените деца на баба Цена, не знаех какво да мисля. Част от мен искаше да вярва, че новото коте беше жертва на нелеп инцидент. Но друга част нашепваше, че понякога мога да бъда и дотолкова наивен, че да ослепея за следите на убийство.

Каквото и да беше случаят, имаше нещо сигурно – последната вечер старата змия си намери съсъд у дома, за да ме подложи на изпитание, каквото не бях очаквал.

ПОСЛЕДНАТА ДЪЛГА НОЩ **БЕЗСЪНИЕ И БУДНА КОМА**

Докато се опитвах да установя пораженията *по* и *в* крехкото тяло на котето, баба Марийка се погрижи набързо да премахне издайническите кървави следи на терасата. Внимателно опипах костите по гръбнака и гръдния кош на бебето. Стори ми се, че няма счупено, но на тази възраст при животните беше трудно да се говори за кости; по-скоро – за хрущяли. Какви бяха травмите, можеше да открие само рентген.

И с просто око обаче се виждаше набъбналият корем.

Очите на котето бяха отворени. Зелено-синьото в ирисите им беше отстъпило на зловещо разширените черни зеници. Изтичах в стаята си, за да взема едно миниатюрно фенерче, което винаги носех в чантата си. Побързах да се върна, за да не оставям баба Марийка без надзор – от някое време беше почнала да повтаря отново и отново, че животното е умряло, понеже не си мърдало краката и главата. Нямах ѝ доверие – опасавах се, че тя може да довърши започнатото.

Зеницата не реагира на светлината от фенерчето. Котето още след „инцидента“ беше изпаднало в будна кома. Само трудното дишане и сърцебиенето поддържаха живота му. Антропософски погледнато, може би вече беше мъртво – етерното му тяло едва поддържаше основните жизнени функции, но астралното тяло, в което живееше котешкото му съзнание, се беше евакуирало от силно увредената плът.

Очаквах окончателната смърт на приятелчето си да дойде във всеки един момент. Обаждах се тук-там, за да търся съвети – но положението изглеждаше безнадеждно. След пореден разговор научих, че всъщност една ветеринарка имала вила в селото. Без да се бавя повече, понеже приближаваше 22:00 часа, отидох да събудя баба Марийка.

– Просто ми обясни, къде живее жената – едва овладявах тона си, след като старата почна да мърмори, че било неприлично да се ходи късно по чужди къщи.

– Заради едно коте ще будиш и нея – недоволстваше тя.

– Ветеринарка е, това ѝ е работата! – бях непреклонен.

Бабичката стана да се облича. През това време пяхнах 20 лева в джоба си – последните, които ми бяха останали, – за да имам какво да платя на лекарката. Едва ли щяха да стигнат, а нямаше да ми останат и средства за билета до София. Но Господ винаги се грижеше да имам толкова пари, колкото са ми били нужни, та не го мислих много-много.

В мазето намерих дълга теракотена плочка, хартисала подир миналогодишния ремонт. Положих котето върху нея, за да лежи на нещо твърдо, докато го нося по улиците, и го завих с онази вехта хавлиена кърпа, с която го бях изсушил след банята. С баба Марийка тръгнаме нагоре по улицата – вдовишката махала

остана зад нас, а напред се ширеше мрак, докдето достигаше погледът ми. Стараех се да нося котето, без да го люлея в ръцете си, а бабичката сумтеше на крачка след мен – тропаше с бастуна и току изпръхтяваше.

– Не е тука – посочи тя към една от по-нататъшните къщи, в която живеела ветеринарката.

– По какво разбра? – попитах.

– Прозорците не светят...

– Може да си е легнала – предположих.

– И ще я будим? – не вярваше на ушите си старата.

– Да – казах с равен глас, – ако трябва, ще я събудим.

– В събота вечер?! То, почивен ден...

– Да! – повторих.

Досетих се, че баба Марийка се страхува от нещо. Прегледът при ветеринарката можеше да разкрие причината за състоянието на котето. „Нищо – казах си, – нека се изпоти, та да мисли друг път дали ще трепе животни.“

Лекарката наистина не беше у дома си. Виках, тропях усилено по портата, но не ми се отвори. Сякаш цялата вселена се беше обърнала срещу бебето – бедата се стовари върху него привечер, ветеринарката беше отпътувала за друго село, а ветеринарите от града нямаше да дойдат по това време, дори и да имах нужните 100 лева за „услугата“.

Върнахме се. Оставих плочката с котето на още затоплената тераса и седнах до него. Гледах напред в някаква точка и палех една цигара от друга. Баба Марийка стоеше надвесена над нас и дърдореше неуморно:

– Умря... Умря... Умря... Не си мърда краката.

Това, че закъсалото коте още дишаше, макар и трудно, явно не се броеше за важно. Думите на старата просто минаваха край ушите ми – нито им свикнах, нито им се ядосвах, просто чаках момента, в който ще ѝ омръзне да ги повтаря и ще си легне. Но този момент упорито не идваше. По едно време взе да ми додява и се зачудих как би постъпил Христос в такава ситуация. Още не бях го обмислил и...

– Върви да си легнеш! – изрекох властно, без да влагам емоция и умисъл. – Вдигнах те напразно.

Сам потреперих от това, което Някой друг изрече чрез устата ми, а бабичката се подчини като че ли беше омагьосана. Нямам представа колко съм седял с котето там, на топлата тераса, но в един момент ме сепна изписукването на телефона. Бях получил нов SMS и трескаво го прочетох с надеждата, че на някого му е хрумнал полезен съвет.

Прочетох съобщението и запремигнах след всяка мисъл, която връхлиташе ума ми като тайфун. Пишеше ми една жена, Одрина Василевсова, която отдавна се беше натрапила в живота ми и ме тормозеше сутрин, обед и вечер – било с писма, било с есемеси, било с телефонни позвънявания, или пък с послания във форума и блога ми. Нямаха край!

И макар да си бях поискал от нея да ме остави поне месец на спокойствие, тя не отбираше ни от молба, ни от по-груба дума, и беше намерила повод отново да ми напомни за себе си, като ме осведоми за едно събитие:

„Починал е С. Прокофиев...“

Одрина Василевсова – която беше и новата най-добра дружка на омаскарилата се в блога ми писателка Анталия Андрешкова, не се задоволяваше само със съобщително изречение. Изглежда, беше почувствала, че нещо е останало недоизказано. SMS-ът ѝ имаше допълнение:

„...ако значи нещо за теб.“

Премигнах си аз на парцали. Това помня, но не и какви мисли се редуваха една след друга в главата ми. Сега, когато драмата вече е история, си давам сметка, че нахалната жена, действията на която влизаха в категорията на тероризма, беше изпратена в живота ми, за да ме научи на безгранично търпение и смирение пред чуждите недостатъци. Тези велики качества – кое повече, кое по-малко – липсваха в портфолиото ми. Колкото и да мисля, не мога да открия друг смисъл, някой да се натрапва безобразно, когато му е казвано, че, меко казано, досажда. Разбира се, може да се търси и лудост, макар в конкретния случай тя да не беше известна на светската наука.

В онези тежки изпитни мигове, докато милвах агонизиращото коте, Одрина беше използвана и като чуден съсъд на Луцифер, за да ме информира за още една кончина – на светъл човек, за

когото тя чудесно знаеше, че играе важна роля в живота ми. От този човек бях научил много за начините да се противодейства на тъмните сили. И не от книгите му за прошката, които беше писал приживе, а едва след новината за смъртта му, се стегнах и още премигвайки, промълвих:

– Прости ѝ, Боже, тя си не иска...

Но се появи и гневът – веднага след това си спомних и една от презрителните мъдрости на прабаба ми, която, като момче, бях чувал на същата тази тераса: „Улавото не можеш да го водиш ни с добро, ни с лошо“.

Усетих, че с тази мисъл се дъня на изпитанието.

Внезапно котето се раздвижи – зениците му се посвиха, то надигна глава и едва-едва се сви на кравай като кученце. Върна се милото от оня свят, да ме разсее – да ме спре от задълбаване в грешката. Жертва се, изпита за секунди силната болка, преди да потърси отново мира на спасителната будна кома. Предстоеше да реша какво да го правя...

Да внеса котето в стаята си, за да не умира самò на терасата, или да рискувам и да го оставя навън, макар да се навъртаха от вечно недохранените и полудиви котки на баба Цана. Изборът беше труден – всяка от възможностите идваше с положителни и отрицателни перспективи. След като се върнахме от безплодния поход в издирване на ветеринарката, за десетина минути внесох котето в моята стая. Но там се оказа по-горещо, отколкото на терасата, дишането му стана още по-трудно, затова го и изнесох обратно навън. От друга страна, се опасявах, че, дори да не го разкъсат другите котки, баба Марийка може да се събуди преди мен и да свърши пакост.

Както си лежеше на теракотената плочка и завит със старата кърпа, внесох опашатия си приятел в коридора. Оставих го чак в дъното му, съвсем близо до вратата на стаята ми. За да не го настъпи някой в тъмното, сложих и една табуретка да го пази – да му бъде като навес.

Оставих вратата открената и си легнах. Макар да бях уморен физически, умствено и чувствено, не можех да заспя. Напрягах се да слушам дали котето още диша – самият аз забравях да си поемам въздух, та може да се каже, че дишането ни беше влязло

в хармония. Унасях се в сън, преди да се сепна от мисълта, че котето е умряло или точно в този момент се нуждае от помощта ми повече от всякога.

Ставах да го наглеждам. След като за кой ли път не отчитах промяна в състоянието му, пак си лягах. И по едно време реших, че няма какво да направя, освен да се моля. Молих се – ако е по Божията воля, – малкото да се възстанови. Молих се – ако пък не е по волята Му, – поне да не го оставя да се мъчи. Неусетно съм заспал в молитва за чудо.

СЕДМИ ДЕН

БЯЛОТО КОТЕ И ЛИЛАВИТЕ ПЕТУНИИ

Спах на пресекулки. В малките часове на неделя се събудих от вледеняващите викове на баба Марийка. Тя крещеше в съня си – гласът ѝ преминаваше през врати и стени, като изпълваше цялата къща. Долавях отделни думи, но не и смисъла, в който са подредени. Едновременно ме обзеха гневът и жалостта. Бедната жена несъмнено се срещаше насън със съвестта си – гледката сигурно е била ужасяваща! Това ме изпълваше със състрадание, но то не беше достатъчно силно, за да пребори разочарованието ми от последните часове.

Не ѝ бях сърдит, задето премаза котето – случва се. Не исках да мисля, че е било нарочно – просто не можех да повярвам, че, колкото и да не го харесваше, би го убила, докато съм още там; преди да си замина. Това, с което не можех да се примиря, беше отношението ѝ по-късно – как недооценяваше проявленията на Бога у по-низшите същества, като животните. А тя и към хората не беше много по-различна. Имаше жив син, снаха, много внуци и още повече правнуци...

А, сещайте се, живееше у нас!

Отново съм се унесъл. Събуди ме будилникът на телефона и първото, което направих, беше да се обадя на онзи полицай, с когото се бях сприятелил. Помолих го да ме насочи към клиника

за животни в града, а при необходимост – да ме закара дотам, защото няха много средства, за да пиляя евентуално пари и за такси. Той отглеждаше две кучета – беше благ и състрадателен към животните. И нямаше да ми откаже, ако същата тази сутрин не беше сериозно пострадал.

Да, сякаш цялата вселена ненавиждаше котето!

След като бях заспал с надежда, че то може да се оправи, щом за кратко беше излязло от комата, се втурнах в коридора, за да го нагледам. Още беше живо – дишаше, но гледката ме поразиха с необяснимостта си. Върху козината му пъплека безброй бълхи – предния ден не можах да намеря и една-едничка. Но сега бяха десетки – бързаха нанякъде, лутаха се, сякаш напускаха бавно потъващия си кораб.

О, и тази миризма на приближаваща смърт!

Добре я познавах, откакто преди години и с дни наред беше разяждала ноздрите ми. Тогава се бях простил с 12-годишния ми санбернар. Рейкито помогна, удължи живота му с две години, но нищо не е вечно на този свят.

Баба Марийка вече беше станала и щом забеляза, че също съм буден, опита да ме хока:

– Що си го внесъл това коте! Умряло е. Не мърда. Ще видя, къде да го изхвърля...

Не можех да повярвам, че след среднощния ѝ кошмар чувам тези думи. Между съвестта ѝ насън и това, което казваше найвече, зееше огромна бездна.

– Котето ми е още живо! – озъбих ѝ се за пръв път, откакто я познавах. – Когато и ако умре, лично ще се погрижа да намеря къде да го *погреба*.

Бабичката не можеше да повярва, че – стига да искам – умея да говоря и с такъв тон.

– Добре – обърна ми гърба си, да се покаже обидена, и излезе от къщата.

Не след дълго и аз излязох – занесох котето под навеса, за да е хем на чист въздух, хем на сянка. Оставих го на един стол и за сетен път изпаднах в безизходица. Загледан в засъхналата кръв в устата на животното, изпитах отчаяна нужда се обадя на някой от приятелите си.

Те не можеха да ми помогнат, понеже бяха много далеч, но исках поне да чуя гласовете им. Единият беше кръстен на Огън, другият – на Светлина. Точно от това имах нужда, от Светлина и Огън, но не се осмелих да посегна към телефона. Размислих – нямах право да ги безпокоя за проблем, който те едва ли биха могли да разрешат. Пък и изпитът си беше мой и само мой – на никого не се дава повече, отколкото може да носи, гласеше един от Законите на всемира.

Обадих се на майка ми – да се допитам до женско мнение за мисълта да евтаназирам котето, ако не издъхне самò, докато щях да съм в селото.

– Не искам да го оставя така и цял живот да си представям как баба Марийка го изхвърля още живо – обясних. – Не заслужава да умре в парка, в гората...

– Ама как?! – не схващаше идеята майка ми.

– Ами ей така... – И поясних: – Ще намеря найлоново пликче, ще му сложа главичката вътре. Няма да се мъчи дълго... Ще си отиде за минута.

Майка ми пресече намерението, което така или иначе едва ли щях да осъществя:

– Не си слагай този грях!

– Няма – съгласих се, – но дори котето да се съвземе сега, ще му трябват грижи...

Разговорът скоро приключи. Макар и двамата да премълчахме мислите си, с майка ми знаехме, че баба Марийка просто няма да се грижи за болно животно. Заобмислях да го взема със себе си в София, но едва ли щяха да ме пуснат с него в автобуса. Не и с всичките тези бълхи, които сякаш извираха изпод козината и не подлежаха на изстребление.

През следващия половин час се молех безгласно: „О, Господи, прибери котето, докато съм тук!“

Някъде там – „горе“ – ме познаваха по-добре от самия мен и са чули молитвите ми. Преценили са, че това, да оставя бедното създание на „милостта“ на баба Марийка, ще е нещо непосилно и съответно – невъзможно за мен.

Дали се минаха пет минути подир последната молитва, когато котето за втори път излезе от комата. Повдигна главица, сякаш

искаше да се огледа за последно, присви лапи и простена. След това конвулсира и се отпусна. Дишането му съвсем се разреди – едно дълбоко вдишване в минута, после – в две, преди съвсем да спре заедно със сърцето му.

Изпуших две цигари, за да се уверя, че животното наистина е свършило игрите си в сетивния свят. Бълхите една след друга се разбягваха – бяха изгубили интерес към този кожух и си търсеха друго място да паразитират.

Баба Марийка сновеше в градината и мятеше изпитателните си погледи. Обикновено устата ѝ не спира да мели, но не и тази сутрин – дали понеже беше гузна, дали усещаше, че не ми е до приказки, или пък нещо друго, не знам. Но тя тактично мълчеше, както никога досега.

Щом прецених, че мина нужното време и че котето е мъртво, я попитах с равен глас:

– Ще ти трябва ли кърпата?

Имах предвид тази, с която преди бях подсушавал и с която сега бях завил котето.

– Не – отвърна баба Марийка.

Излязох на улицата с една мотика.

Тротоарите в селото не се използваша за пешеходни алеи – а повечето местни хора ги оставяха буренясаи змиярници. Този пред къщата ми беше като част от двора и градината. Намерих едно голо място точно под прозореца ми – там погребях котето, увито в кърпата. След това сложих над гроба му една стара гума и я напълних с пръст.

Оставаше само да насадя цветя. Извадих с корените няколко от лилавите петунии в двора, които се бяха хванали дори в най-малките процепи между каменните стъпала. Харесвах ми, но имаше и друга причина да избира точно тях. Според учението на Бялото братство цветята са деца на ангелите, а по цветовете им се определя доколко е напреднало духовното същество, скрито в невидимата им природа.

Най-великите духове вдъхваха живот на лилави цветя. А там, сред тях, в центъра на гумата, посадих и едно бяло цвете. Нямах идея как се казва. Но бялото коте също си нямаше име, така че символиката беше пълна.

СЪЩИЯ ДЕН **НАДЕЖДА ЗА ВДОВИШКАТА МАХАЛА**

Недоспал, съкрушен и потен от работата с мотиката – отидох на терасата, облегнах гръб на бялата стена и загледах отвисоко Махалата на вдовиците. Небето над мен като че ли бързаше да влезе в хармония с настроението ми – от запад долетяха сивкави облаци и скриха слънцето.

Когато тихо заплаках – отгоре кротко заръмя.

Дали някога съм се чувствал толкова окаян? – питах се и не можех да си спомня. Ако някой ми беше казал, че отпуската ми ще свърши по този начин, нямаше да му повярвам. Но не плачех за себе си, а за котето.

Усещах слабостта си и вероятно това беше целта на изпитите през последните няколко дни – да разбере със сигурност, че съм се научил да надвивам голяма част от влиянията на Луцифер, но окончателната победа беше далеч. Предстоеше ми да изменя из основи отношението си към смъртта – защото от Луцифер беше и дарът на невечността.

Опитвах да виждам дори в смъртта нещо красиво – както го е правил Христос през престоя си в тлен на Земята. Бях запознат с онзи разказ, в който учениците Му много се озадачили, когато Той се загледал в едно мъртво куче и отбелязал колко хубави и здрави били оголените му зъби. Аз не можех така – нямаше как да не гледам здравите зъби на моето мъртво коте, без да мисля, че тези зъби никога няма да хванат мишка, как те няма да опитат риба за втори път...

Чувствах се като бълха пред Христос – само смътно долавях мъдростта Му, затова потърсих друг цяр за мъката си. Опитвах да се разсея и да прекратя плача си с антропософия. Според нея животните не възприемат смъртта така, както ние, хората. Това се дължеше на мистичния факт, че хората имат Азове, собствена душа за всеки индивид, докато животните от даден вид поделят

обща групова душа. И когато, да речем, умре някоя котка, това се възприемало от груповата душа, грубо казано, като късане на един неин косъм.

Дори да беше така, в което няхах причини да се съмнявам, не спираше да ме боли – защото бялото „косъмче“ имаше коренче в сърцето ми и изтръгването му остави кървяща рана. И може би точно в това беше замисълът на изпита – трябваше да осъзная, че лесно обиквам малките проявления на Бога и ставам зависим от тях, което пречеше да се сдобия с висша Любов – безрезервна към всички Негови чеда.

По едно време се ядосах на себе си, че плача избирателно за едно коте – това беше егоизъм. Вдовишката махала също беше за оплакване, пък и цялото село, цялата страна, целият свят...

Но не по-малко сълзи дължах най-вече на човешкия род, на всички герои в разказа ми.

Попитах на ум:

– Има ли надежда, Господи?

И както беше попросветнало в съзнанието ми, така се проясни и небето. На едно място облаците се разкъсаха и пред очите ми се избистри най-ярката дъга, която някога съм виждал.

Пъстрият божилак грееше като очертания на предпазен купол над махалата – напомняше, че винаги има надежда, дори тогава, когато се губи в умозренията. Сам Господ ми подсказа търсения завършек на този разказ, а аз като че ли нямаше какво да добавя, освен свидетелство за чудото.

Втурнах се в къщата, за да взема фотоапарата. Не се забавих и четвърт минута, но, когато отново излязох на терасата, дъгата се беше стопила. От нея беше останала дияра – право пред очите ми, сякаш само за мен. Приличаше на падаща звезда – с плътна глава и рехава опашка.

И тогава забелязах, че дъгата не изчезва, въпреки че небето все повече изсветляваше. Несъмнено имаше нещо, което ми се губи в картината. Ама – разбира се! Знакът във висините стоеше между два по-дълги клона на едно дърво, като сочеше десния – изтълкувах го като поздравление за успешно взетия изпит или като пожелание да се придържам към Пътя на Светлината, Пътя на Доброто, този към Вечността.

Отново ми се доплака, но вече не от мъка по котето, а заради общението с невидимия свят. Усмихнах се през сълзи на дъгата и скоро тя се разми в небесата.

ПОСЛЕСЛОВ

Оставах ми два часа до заминаването. Не бързах да се къпя, за да мога след банята да облека направо дрехите за път. Потен и омърсен, изчистих къщата и хапнах на крак. През това време баба Марийка се въздържахше да ми говори – усещаше, че ще е по-добре да не ме занимава, което беше ново при нея. Със ситни крачки тя също се променяше.

След като взех душ, стегнах багажа си и метнах раницата на гръб. На изпроводяк баба Марийка показа колебания, каквито и аз имах. Обикновено се прощавахме с по една прегръдка и с целувки по бузите. Предпочетох да не мисля, дали щеше да е уместно да направим ритуала и след трагедията. Пред вратата на къщата се простихме по обичайния начин, а после ѝ предложих да не ме изпраща.

Все пак се разделихме чак на портата.

Тръгнах по улицата, без да поглеждам към прясното гробче и забавих крачки пред къщата на баба Цана. Поколебах се, дали да я осведомя за смъртта на котето. Ако не го направя, казах си, ще ме помисли за мерзавец. Но, ако го направя сега, при тръгването си, пак ще изглежда, сякаш нарочно съм изчакал този момент, и все така щях да съм черен в очите ѝ.

Нямах печеливш ход.

Тогава осъзнах, че не е мое задължение да я разстройвам – тя несъмнено щеше да ме разпитва за подробности, а аз не исках да я лъжа, само и само да оневиня баба Марийка. И двете вдовици, доколкото можеха да се спогаждат, някак трябваше да намерят начин да се разберат – и за котето, и за всичко останало. Едва ли щеше да е скоро...

– Аз съм харесала коте от друго място! – извика зад гърба ми баба Марийка, която явно мислеше, че планирам да си поискам нова котка от баба Цана. – Това, дето умря, беше късо, нямаше да стане дълго, мишкар. Ония, дето ми ги предлага една жена от другата махала, също са мъжки. Пак ще взема такова, мъжко, че не ща женска да ми се коти...

Ускорих ход, за да не слушам повече, и казах под нос:

– Аз пък те обичам, Луцифер!

И тъжно се усмихнах на мисълта, че точно любовта дори към врага някой ден щеше да избави и двамата ни. Продължих по пътя напред, без да се обърна.